

הפסוקים "ס" שרכ - ומהלך דוד זקן
מלך: פניאל יקרא עקב גלגל

תואר מאד דאתי מיפ"ת ואותו ילדה אחרי
אבשלום וכבר נכזה בחמין שא"ל מ"ס נסבת יפ"ת
לא דרשת סמוכים עכ"ד ויש איזה גמגום בדבריו:

מלך זקן - הפסוקים "ס" שרכ

הקשר לפרשה:

בהפטרה נאמר: "והמלך דוד זקן בא בימים", והוא דומה
למה שכתוב בפרשתנו "ואברהם זקן בא בימים".

⑤ פסוקים

וְעָתָה לְכִי אִיעֲצֶךָ נָא עֲצֵה וּמְלִטִי
אֶת־נַפְשֶׁךָ וְאֶת־נַפְשׁ בְּנֵךְ שְׁלֹמֹה: - לְכִי
וּבָאִי אֶל־הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא־אָתָּה אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ
נִשְׁבַּעְתָּ לְאִמְתְּךָ לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב
עַל־כִּסְאִי וּמִדּוּעַ מָלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ: - הִנֵּה עֹוֹךְ מִדְּבַרְתְּ שֵׁם
עַם־הַמֶּלֶךְ וְאֲנִי אָבֹא אַחֲרָיךָ וּמְלֹאתִי אֶת־דְּבָרְךָ:

② פסוקים

וְלֹא־עֲצָבוּ אָבִיו
מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ וְגַם־הוּא
טוֹב־הֵתָאֵר מְאֹד וְאָתוֹ יְלָדָה אַחֲרָי
אֲבִשְׁלוֹם:

③ הפסוקים "ס" שרכ

1. וְלֹא עֲצָבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ
כָּכָה עָשִׂיתָ: מַקְשִׁים, הלא דוד המלך
ע"ה היה חסיד וצדיק, ולמה באמת לא
הוכיח את אדוניהו? ותירץ רבי יהונתן
ז"ל (הובא בשמו בספר "מלין יקירין" הפטרה
חיי סרה), דהאב מוכיח את בנו כשהבן
אין לו תירוק. אבל אם הבן יש לו
תירוק ואומר לאביו "אתה גרמת" - לא
יוכל האב להוכיחו. וידוע כי אמרו
רבתינו ז"ל (וזהו ח"ג דף כד ע"א, וח"ב
דף פז ע"ב; דברים רבה ו, ג): למה נסמכה
פרשת בן סורר ומורה לפרשת יפת
תואר? לומר לך: מי שלוקח יפת תואר
- יהיה לו בן סורר ומורה. וידוע כי
אדוניהו היה בן יפת תואר. וזהו שאמר
"ולא עצבו אביו מימיו" להוכיחו, יען
כי יאמר לו אדוניהו "מדוע ככה עשית"
ליקח יפת תואר.

⑥ פסוקים

וכבר אמרו החכמים כי להוציא
איזה התפעלות צריך לעורר הדברים מכל צדדיו, כי
לפעמים יתפעל האדם מהקנאה והחמה, חאת פעלה בת
שבע בהגדילה חמא אדוניהו, ולפעמים יתפעל מצד החשד
והבושה, חאת פעל נתן במה שהניח שדוד עשה זאת,
ויתעורר מפני שראה שחושדים אותו שעבר על דבר
נביא ועל שבועת אלהים:

⑦

אלפת יפנת

אם מאת אדוני המלך נהיה הדבר הזה ולא
הודעת את עבדיך. פי דידוע דמה שאמר
הקדוש ברוך הוא על ידי נביא אינו חוזר בו שלא
יאמרו שהנביא שקר הוא. ואולם אם הנבואה
נאמרה לנביא אחר יכול הנפעל לקבל שינוי מפני
דהנביא יודע שהאמת אתו והשינוי הוא מפאת
המקבל וזה שאמר נתן הנביא ואתה לא הודעת לי
אפשר שלך אמר הקדוש ברוך הוא שימלוך
אדוניהו אחריו ואולם למה לא הודעת לי וקל
להבין:

⑧ הפסוקים "ס" שרכ

וכי תבא
מעשה שהיה מפני מה לא אמרה ירתם
אונם הוה ואינעית אינא כי הא דאמר רבי
שמואל בר נחמני אמר רבי יתתן
"כל התנא למלכות בית דוד נח כריתות
כותב" לאשתו דבתיב "ואת אחך תפקד
לשלום ואת ערובתם תקח מאי ואת
ערובתם תקח תני רב יוסף דברים המעודבין
בתו לבניה

⑨

פסוקים

ור"ת מפרש סתם
גט כרסות לגמרי בלא שום מנאי ולפי קשה אמאי קרי לה ספק
אשת איש הא הוא גרישה גמורה ואר"ת דקרי לה ספק אשת איש
לפי שהיו נגרשין בלתי שאל הא טרם וקפלו פליהם בני אדם
לקדשם ולפי הקונטרס קשה קתם אך מא עליה למה לא היה יחא
סתם יחזור:

④ פסוקים "ס" שרכ

2. וְלֹא עֲצָבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ כָּכָה
עָשִׂיתָ וְגַם הוּא טוֹב תוֹאֵר מְאֹד וְאָתוֹ
יְלָדָה אַחֲרָי אֲבִשְׁלוֹם מ"כ בְּקוֹנְטָרִיס ל' מִרְבָּנִי
יְרוּשָׁלַיִם מִשְׁנַת תַּמ"ז וְאֵת שְׁמוֹ לֹא הִגִּיד שְׁפִירֵשׁ
בְּמִשְׁזֵל דְּאִיל חוּשִׁי לְדוּד הַצִּיָּה מ"ט נִסְבַּת יִפֶּת
תוֹאֵר וְאִיל יִפֶּת רַחֲמָנָא שְׂרִיא אִיל מ"ט לֹא
דְרִשְׁתָּ סְמוּכִים דְּכָל הַנִּישָׂא יִפֶּת גּוֹלֵד לוֹ בֶן
סוֹרֵר וּמוֹרֵה. וְאִף אֲדוֹנִיָּה בֶּא מִיִּפֶּת הִיָּה רוֹצֵה
לִיִּשְׁרוֹ כְּאִשֶׁר יִיטֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ. אֲמַנֵם כְּדִי שְׁלֹא
יֵאמְרוּ לְדוּד הַצִּיָּה מ"ט נִסְבַּת יִפֶּת שְׁתִּיק לִיָּה
וְרִשׁ וְלֹא עֲצָבוּ אָבִיו מִיָּמָיו הוֹטַעַם מִשׁוֹם לֵאמֹר
דִּיאֲמְרוּ לוֹ לְדַהֲצִיָּה מִדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ דִּנִּסְבַּת
יִפֶּת וְלֹא דְרִשְׁתָּ סְמוּכִים לְפִי שְׂאֲדוֹנִיָּה הִיָּה טוֹב

הפטרה

ויאמר נתן אל בת שבע אם שלמה וגו' וכו' אל המלך וגו' ואני אבוא אחריך ומלאתי וגו' וליד למה לך נתן לכת שבע שהלך לזרה החלה למלך ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך, מה מילא הוא יותר בדבריו ממה שהיא אמרה, גם לכאורה איך יתכן לומר למלך כדברי נתן הנביא שאמר ולא הודעת את עבדיך מי ישב על כסא אדוני המלך, האם נתחייב המלך לאמור לנביא מה שהוא רוצה לעשות. וי"ל בטוב טעם, דאיתא בכתובות ע"י ר"א מעשה שהי' (דוד וכת שבע) מפני מה לא אמרה, האם אונם הוה, ואצ"ל כדאמר ר' שמואל בר נחמני כל היולא למלחמה בית דוד גע כריתות כותב לאשהו, ופירש ר"ח בלי שום חנאי וגרושה גמורה היו והא דקרי לה ספק אשה איש לפי שצנענה היו מגרשין ע"ש, וי"ל דהני חירוני דהש"ס שייכי להדדי, אמת שהי' ברזון גמור אלל בת שבע והיינו אפשר מחמה שהמלך נשבע לה שישאנה אח"כ וכן הראשון שהוליד ויחי ימלוך אחרי ואין חשש איסור כלל בזה כי גרושה גמורה בלי שום חנאי היתה, אך העולם לא ידעו מהיתר שבה מחמה שצנענה היו מגרשים ואמרו להם שצאונם נצטלה לכן לא נאסרה לבעל ולבעל [פי' בחי ח"ס שס], ונמלא לפי' שנשבע לה שצביל עובה שפשהה לו לרעות בצבילה ואין יכול להחיר שבעה זו בלי רגונה, אך לפני העולם לא יכולה לומר כזה, כי העולם סוברים שהיה צאונם ולא מרגונה ולא עשהה לו שום עובה ויכול להיות אף אם אמר לה שבה ימלוך אחרי יוכל עכשו להתיר נדרו ולהמליך איש אחר תחתיו מנשים אחרות שהיו לדוד [פי' רד"ק בקרא י"ג, שנשבע לאמתך וכו'], אך מצינו גבי פנחס ויפתח אם יש מומחה מוחזק בדור אין רשות לאחר להתיר הנדר בלתי המומחה עלמו, כי אמרו חז"ל [ב"ר כאן ס' ג', והענין ד' ע"א רש"י ד"ה וכתוב] שפנחס חטא בזה במה שלא הלך אל יפתח להתיר נדרו, וקשה הלא הי' יכול לילך ח"ה אחר אלל יפתח להתיר נדרו, הלא מוכח שצנענו לא הי' רשות להתיר נדרים, והטעם דהוה כמו הוראה ובאחרי דרבי לא לישרי אינש אפי' ציעהא בכותחא [שירובין ס"ב כ"ב].

והנה אם היה דוד רוצה להתיר נדרו היה צריך לאמור לנתן הנביא להתיר נדרו שהי' מומחה ורבו בדירו, והנה אמת שנתן הנביא הי' יודע שהמעשה היה ברזונה ובשבעה שנשבע לה בטובה נמלא שאין לדוד שום מניאות להתיר, אך אין שייך זה אלל חזר המלך שידע אחד מנפוניו וסודותיו, לכן אמר לכת שבע את חלכי החילה לצדקה ותאמרי לו אחי נשבעתי כי שלמה ישב על כסאך, ובמלך יודע הטובה שפשיט לו שצביל קבלה השבעה ואין היתר לשבעה זו, אך מהי' אף שום אדם רשאי לדעת הרזון ושבעה זו האין היה ועל מה היתה, ואם בלי קבלה טובה אפשר שיש היתר לנדרו, לכן אני אבוא אחריך לבדי ואשאל למלך הן אמת שיש היתר לשבעהך [ולפי דעתי ודעת העולם שצאונם היה ולא קיבל שום עובה], אך ממי הותר נדרך, הלא אני מומחה שדודר ובייתי צריך לידע מהתרת הנדר, לכן אמר ולא הודעת את עבדיך מי ישב על כסא, אם הותר נדרך היה לך להודיעני, ופי' שלא הותר נדרך, ולכן לא

היה יכול נתן הנביא לילך עמה ביום, כי היא דברה עם המלך דברים שציוו לבינה ואין רשות לאחר לדעת, ונתן הנביא בא בטענה פשוטה כפי דעת רוב העולם, ודוק כי קלרתי.

ספ"א כ"א

וְאֲדַנְיָה בֶן-חֲנַיִת מְתַנְשֵׂא לְאֹמֵר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו:

ספ"א כ"ב

וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וּבְנֵיהוּ בְנֵי-הַיֹּדֵעַ וְנָתַן הַנְּבִיא וְשִׁמְעִי וְרֵעִי וְהַגְּבוּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם-אֲדַנְיָהוּ:

ספ"א כ"ג

וְעֵתָה הִנֵּה אֲדַנְיָה מֶלֶךְ וְעֵתָה אֲדַנִּי הַמֶּלֶךְ לֹא יָדַעְתָּ:

ספ"א כ"ד

כִּי וַיֹּאמֶר נָתַן אֲדַנִּי הַמֶּלֶךְ אֵתָה אֶמְרָת אֲדַנְיָהוּ וּמֶלֶךְ אַחֲרָי וְהוּא יֹשֵׁב עַל-כִּסְאִי:

ספ"א כ"ה

ספ"א כ"ה

יש לעיין ולפעמים כתיב אדוניו ולפעמים כתיב אדוניה. וי"ל שמו העלמי היה אדוניו שם שלם, ולפי שמלכו מרדחו באביו ובשלמה, לא הי' צדיק ע"כ חסרו ממנו וכי אדוניה, ואמר לנו הקרא, כי דבריו היו עם יואב וגו' ויעזרו אחרי אדוניה חסר, וי"ל אעפ"י שהרגישו בפחיתותו שאינו כ"א אדוניה חסר מ"מ מצרכו — ואמר, נתן הנביא ושמעיה ורעי והגבורים לא היו עם אדוניה"ו מלא, וי"ל אעפ"י שלפניהם לא הראה חסרונו ביראת ה', בצופן שנשאר שמו שלם, מ"מ לא היו ידיהם עמו — והנה בת שבע צבאה לפני המלך אמרה לו ג"כ שאינו ירא שמים, כי שנשעה דברה, ע"כ היה לה כסות לומר הענין כאשר הוא ע"כ אמרה אדוניה חסר — אך נתן הנביא דבריו עם המלך היו כעין לה"י, וממנו למדו בירושלמי [פאה פ"א] מותר לומר לה"י על בעלי מחלוקות ומייתי לי מג"א בליקוטיו [כ"י קנ"ו], נמלא לא היה רשות לומר אלא מה שהוא נוגע אל עיני המחלוקות שרובה למרוד בדוד ושלמה, ולא שארי דברים, ע"כ הוא הזכיר לפני דוד, אדוניו שם שלם, והיינו דקאמר ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך, ומלאתי דייקא שאני אמלא את הכס שאת מחסרתו, וק"ל.